

SKY 334 İŐ SAĞLIĞI VE İŐ GÜVENLİĞİ

İŐ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİNİN KAVRAMSAL GELİŐİMİ

Doç.Dr.Gölbiye Y. YAŐAR, Dr.Emirali KARADOĐAN

Sağlık Kavramı

- Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'ne göre sağlık;

‘Sadece hastalık ve sakatlığın olmaması değil, bedenen, ruhen ve sosyal bakımdan tam bir iyilik halidir’.

İş Sağlığı

- ILO ve WHO İş Sağlığı Ortak Komitesi 1950 yılında yaptığı ilk toplantısında iş sağlığı hedefini belirlemiş, 1995 yılında gözden geçirilmiştir.

Buna göre, “iş sağlığı, hangi işi yaparlarsa yapsınlar bütün çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal **refahlarının** mümkün olan en yüksek düzeye çıkarılmasını ve burada tutulmasını; çalışma koşullarından kaynaklanan **sağlık sorunlarının** önlenmesini; işçilerin işleriyle ilgili olup sağlığa **Zararlı risklerden** korunmalarını; işçilerin fiziksel ve biyolojik **kapasitelerine uygun mesleki ortamlarda** çalıştırılmalarını; özetle işin insana, insanın da işine uygun getirilmesini hedeflemektedir”.

Tehlike Kavramı

- Tehlike; 6331 sayılı İSG Kanununa göre işyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini ifade etmektedir.
- Tehlike kavramı TS 18001-İSG Yönetim Sistemleri standardında; 'İnsanların yaralanmaları, hastalanmaları, malın veya malzemenin hasar görmesi, işyeri ortamının zarar görmesi veya bunların birlikte gerçekleşmesine sebep olabilecek kaynak veya durum' olarak tanımlanmaktadır.

İSG Tehlike Kaynakları

1. Fiziksel

- **MEKANİK** : Yüksekten düşmeler, darbeler vb., batmalar vb. titreşim, kaymalar –düşmeler vb.
- **TERMAL** : Sıcaklık/alev, soğuk vb.
- **ELEKTRİK**: Elektrik kaçağı, kısa devre, yangın vb.
- **RADYASYON** : İyonize radyasyon, iyonize olmayan radyasyon
- **GÜRÜLTÜ**: Gürültülü ortamda çalışma vb.

2. Kimyasal

- **AEROSOLLER** : Tozlar/lifler, duman, buhar, yangın vb.
- **SIVILAR** : Sıvıya batma, sıçrama, yanma vb.
- **GAZLAR/BUHARLAR**: Gaz birikmesi/patlama, yangın, zehirli gaz soluma vb.

3. Biyolojik

- **ZARARLI BAKTERİLER, VİRÜSLER, MANTARLAR**

4. Ergonomik

5. Pisko-sosyal Faktörler

Risk Kavramı

- Risk kavramı TS 18001-İSG Yönetim Sistemleri madde 3.14'e göre; 'Tehlikeli bir olayın meydana gelme olasılığı ile sonuçlarının birleşimi' olarak tanımlanmaktadır.
- 6331 sayılı İSG Kanununa göre ise risk; 'Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini ifade eder' şeklinde tanımlanmaktadır.

Tehlike / Risk

Tanımlanan Çalışma: Kapalı ortamda çalışma, sınırlı saha çalışması (kanal çalışması, kazan içerisinde yapılan ateşli işler vb.)

Olası Tehlike: Zehirli gazlara maruziyet, yetersiz oksijen vb.

Risk: Zehirlenme, boğulma vb.

Tehlike / Risk

Tanımlanan Çalışma: Elektrikli aletlerle çalışma

Olası Tehlike : Yalıtılmamış, yetkili kişilerce kurulmamış elektrik donanımı

Risk: Elektrik çarpması, yangın

Tehlike / Risk

GÜRÜLTÜ

- TEHLİKE: Gürültü
- RİSK: İşitme kaybı, sağırlık

Tehlike / Risk

Tanımlanan Çalışma: Elle taşıma işçiliği

Olası Tehlike: Yanlış taşıma yöntemlerinin kullanılması, fazla yük kaldırma.

Risk: Kas/İskelet sistemi rahatsızlıkları

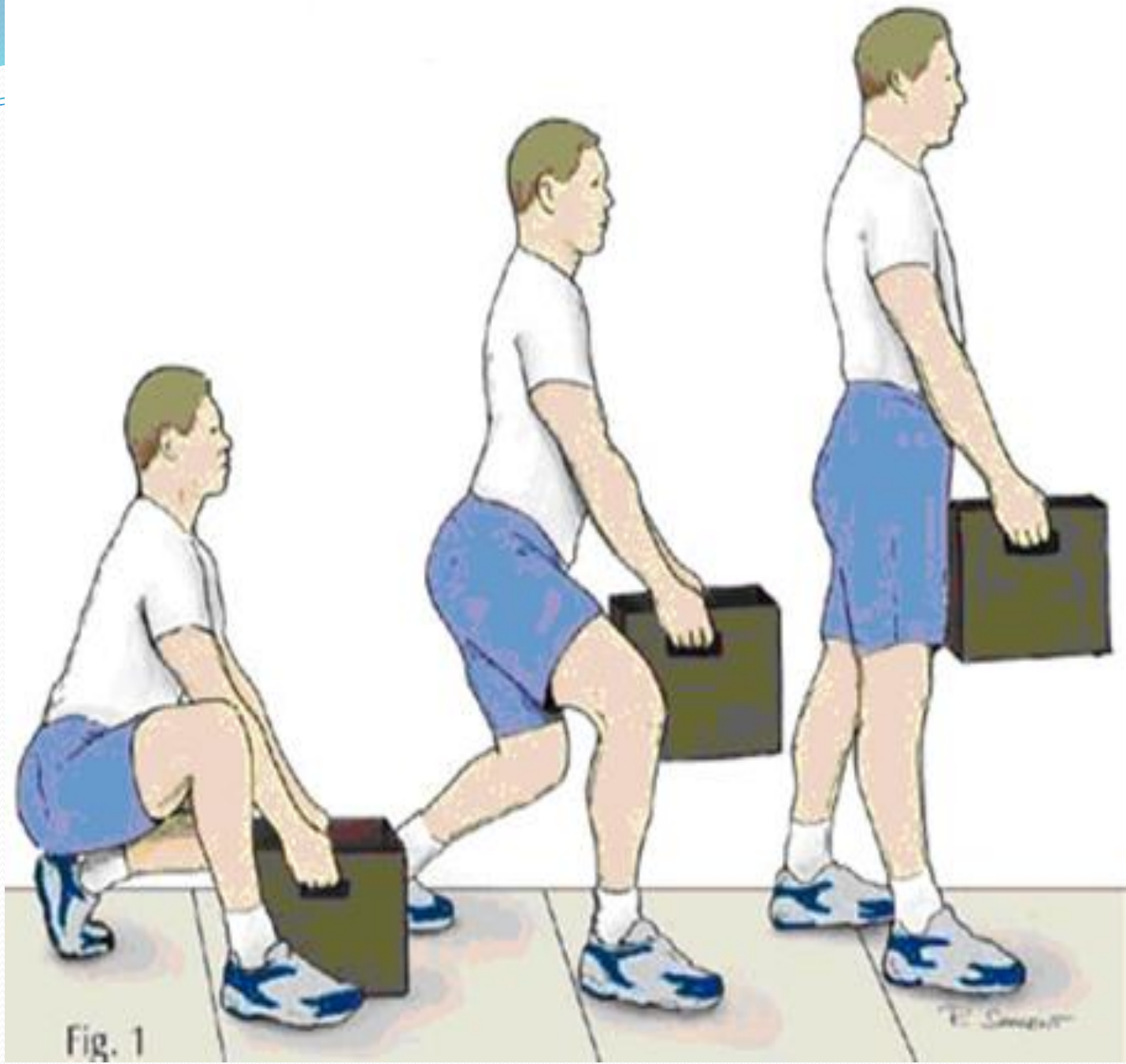

Fig. 1

YANLIŞ

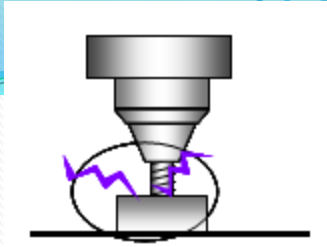
DOĐRU

Tehlike / Risk

VİNÇ İLE YÜK TAŞIMA İŞLEMİ

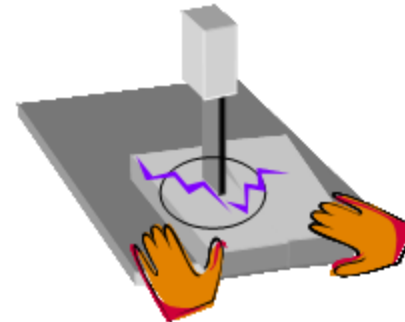
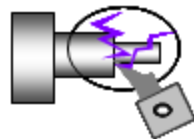
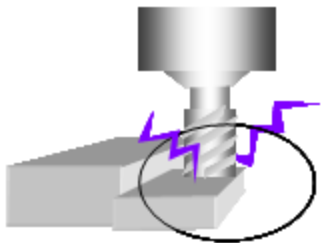
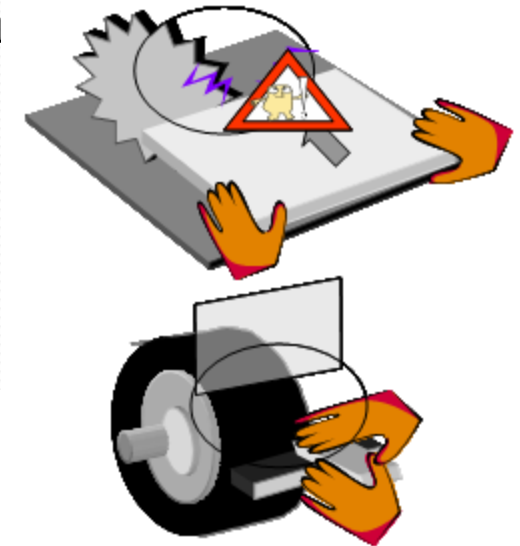
- TEHLİKE: malzeme düşmesi
- RİSK: yaralanma

Tehlike / Risk

KEMSE, BÜKME, TAŞLAMA VB. İŞLEMLER

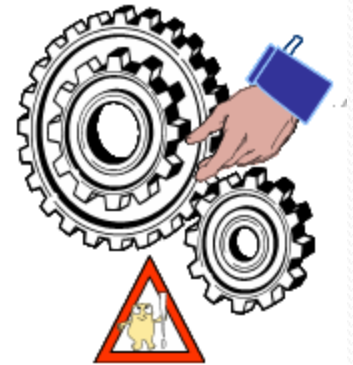
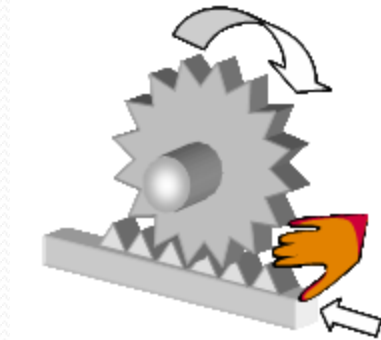
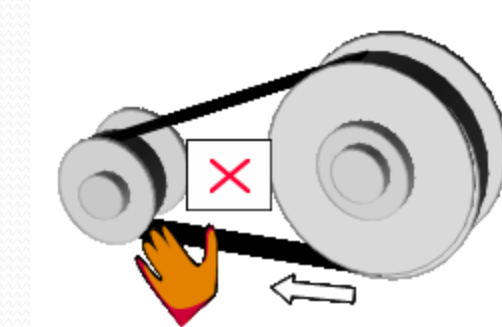
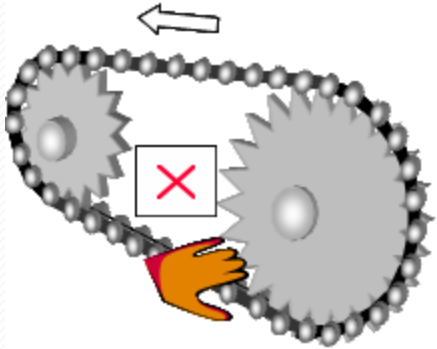
- TEHLİKE: Dönen, kesen hareketli kısım
- RİSK: Yaralanma

Tehlike / Risk

DÖNEN AKSAMLAR (KAYIŞ, KASNAK VB)

- TEHLİKE: dönen hareketli kısımlar
- RİSK: Yaralanma, uzuv kaybı

Güvenlik Kavramı

- Güvenlik kavramı genel olarak emniyet içinde olma duygusudur.
- “**Güvenlik**; mevcut ortamda kabul edilebilir düzey ve bu düzeyi korumak için zamansız ölüm, yaralanma veya endişe verici koşulların var olma olasılığını azaltma”
- **Güvenlik**; kabul edilemez zarar riskinden uzak olma durumu (ISO/IEC Rehber 22)

İş Güvenliği

- İşyerinde çalışanların , işin yapılmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan tehlikelerden bedensel ve ruhsal olarak zarar görmemesi için alınması gerekli **hukuki, teknik ve tıbbi** önlemleri sağlamaya yönelik sistemli çalışmalara **“iş güvenliği”** denir.

Occupational Health & Safety

İş Güvenliği

- Başka bir anlatımla iş güvenliği; işyerlerini, işin yürütümünü nedeniyle oluşan tehlikelerden ve sağlığa zarar verebilecek koşullardan arındırarak, daha iyi bir çalışma ortamını sağlamak için yapılan sistemli çalışmalar olarak” olarak tanımlanabilir (Gerek, 2008, s.17).

Güvenlik Kültürü

- Korunma gereksinimini karşılamamanın en önemli yollarından birisi olup, genel olarak **“bir örgütteki tüm üyelerin risk ve tehditler hakkında paylaştığı fikir ve inançlar bütünü”**dür.

Güvenlik Kültürü

- İngiltere Sanayi Konfederasyonu 1991’de “**güvenlik kültürü**nü; örgütteki tüm üyelerin risk, kaza ve hastalık hakkında paylaştığı fikir ve inançlar” şeklinde tanımlamıştır.
- Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA)’nun tanımına göre (1991) “**iş güvenliği kültürü**; örgütün iş sağlığı ve güvenliği programlarının yeterliliğine, tarzına ve uygulamadaki sürekliliğine karar veren birey ve grupların değer, algı, tutum, düşünme alışkanlıkları, yetkinlik ve davranış görüntülerinin bir toplamı”dır.

İş Kazası

- WHO iş kazasını, “önceden planlanmamış, çoğu zaman yaralanmalara, makine ve teçhizatın zarara uğramasına veya üretimin bir süre durmasına yol açan olay” olarak tanımlamaktadır.
- ILO ise iş kazasını, “belirli bir zarar veya yaralanmaya yol açan, önceden planlanmamış beklenmedik bir olay” şeklinde tanımlamaktadır.
- Doktrinde **iş kazası**, “sigortalının işveren otoritesi altında bulunduğu bir sırada gördüğü iş veya işin gereği dolayısıyla aniden ve dıştan meydana gelen bir etkenle onu bedenen veya ruhça zarara uğratan bir olay” olarak tanımlanmaktadır.

5510 sayılı SSGSS Yasası'na göre iş kazası

- MADDE 13- İş kazası;
 - a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
 - b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
 - c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
 - d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
 - e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hale getiren olaydır.

6331 sayılı İSG Kanunu'na göre iş kazası

- İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli haline getiren olayı ifade eder.

Meslek Hastalığı

- 6331 sayılı İSG Kanunu M.3/1) **Meslek hastalığı:**

Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı ifade eder.

5510 sayılı SSGSS Yasası

- MADDE 14- Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir.

İş
kazası

Meslek
hastalığı

?

Teşekkürler..